

Aspecte din practica statală românească privind raporturile Președintelui cu Parlamentul

Dr. Crina Mihaela VERGA

Universitatea Georga Bacovia, Bacău, România
crina_verga2000@yahoo.com

Rezumat: Scopul acestei expuneri este acela de a prezenta unele aspecte relevante, din practica politică românească, privind cooperarea șefului de stat cu organul legiuitor. Colaborarea dintre Președinte și Parlament este o exigență fundamentală a principiului separației puterilor în stat, exprimându-se în diferite proceduri, precum: adresarea de mesaje Parlamentului, prelungirea mandatului Președintelui, convocarea și dizolvarea legislativului, promulgarea legii, colaborarea în ceea ce privește formarea Guvernului, punerea sub urmărire penală a membrilor Guvernului, inițierea referendumului, revizuirea Constituției, instituirea unor măsuri excepționale, suspendarea din funcție a Președintelui, punerea sub acuzare a șefului de stat pentru înaltă trădare etc. Disensiunile dintre parlament și șeful de stat cu privire la unele aspecte din practică referitoare la colaborarea lor au creat blocaje asupra exercitării unei guvernări democratice. Aceste poziții contrare au determinat apariția unor conflicte juridice, de natură constituțională, între cele două autorități, conflicte care au fost soluționate de către Curtea Constituțională. Aceasta din urmă s-a manifestat, adesea, în mod arbitrar, în ceea ce privește excesele de putere ale Președintelui, care s-a situat la limita prerogativelor sale constituționale.

Cuvinte cheie: Președinte; Parlament; raporturi; practica românească.

Introducere

Aria de interes a acestei expuneri se referă la colaborarea dintre Președinte și Parlament, care intervine în diferite proceduri constituționale sau în exercitarea unor atribuții ale șefului de stat și ale legislativului.

În abordarea noastră vom evidenția unele aspecte relevante din practica statală din România privind raporturile dintre șeful statului și legislativ, aspecte în care cele două autorități publice au exprimat poziții divergente, care au determinat un climat de tensiune politică în exercițiul guvernării.

Atitudinile adesea contrare dintre Președinte și organul legiuitor referitoare la unele împrejurări ivite pe scena politică au fost criticate de specialiștii în domeniu. Acestea au făcut, de asemenea, obiectul unor conflicte juridice de natură constituțională dintre cele două autorități examinate, care au fost soluționate de către Curtea Constituțională.

Deciziile organului de jurisdicție constituțională au fost comentate pe larg în lucrare și au exprimat o poziție rezervată, chiar subiectivă, a acestuia, care nu și-a respectat, astfel, misiunea sa de « garant al supremației Constituției ».

1. Raporturile dintre Președinte și Parlament în procesul adoptării legilor

În procesul de adoptare a legilor de către Parlament, *solicitarea reexaminării legii* este o atribuție specifică Președintelui, prevăzută în art. 77 alin. 2 din Constituția României. Cu privire la *limitele în care se realizează reexaminarea legii de către Parlament*, Curtea Constituțională a stabilit că, din analiza art. 77 alin. 2 „rezultă că *trebuie reexamine textele cuprinse în cererea Președintelui României, precum și cele care au legătură cu acestea*, fiind necesară corelarea tehnico-legislativă a tuturor dispozițiilor din lege. În acest context, pot fi modificate chiar și unele dispoziții ale legii care nu au fost, în mod expres, cuprinse în cererea de reexaminare. Parlamentul deliberază numai în limitele cererii de reexaminare, dar are obligația să

se exprime cu privire la toate textele din lege, care se referă la o problemă ridicată de Președintele României, chiar în absența unei mențiuni exprese în solicitarea acestuia. Parlamentul, fiind unica autoritate legiuitoare a țării, conform prevederilor art. 61 alin. 1 din Constituție, în raport cu solicitările cuprinse în cererea de reexaminare a Președintelui României, poate adopta orice fel de soluție pe care o va considera necesară. Astfel, poate admite solicitarea, în întregime sau parțial, poate să o respingă ori poate să modifice, în totalitate sau parțial, anumite texte care au legătură cu cererea de reexaminare, inclusiv prin recorelarea dispozițiilor legii” [1]. Considerăm justă opinia exprimată de Curte în acest sens.

Referitor la *reexaminarea legii înainte de promulgarea acesteia* de către Președinte (art. 77 alin. 2 din Constituție), la data de 12 ianuarie 2007, Președintele României, domnul Traian Băsescu, a solicitat reexaminarea *Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*, în cererea adresată Senatului, referindu-se doar la art. 5 și la art. 12 din legea menționată. În urma sesizării Curții Constituționale, aceasta din urmă a constatat că, din analiza art. 77 alin. 2, „rezultă că Parlamentul ar urma să reexamineze doar textele indicate de Președintele României”. S-a precizat, însă, că, prin legea de modificare supusă controlului de constituționalitate, Parlamentul României și-a depășit limitele investiției și „a modificat și completat și alte dispoziții din această lege”[2], fiind, astfel în prezența unei alte legi.

2. Raporturile dintre Președinte și Parlament în procedura referendumului

Colaborarea dintre Parlament și Președinte intervine și în *procedura referendumului*.

În **România**, potrivit legislației în vigoare, s-au organizat atât un *referendum facultativ*, sub forma *referendumului consultativ*, consacrat de art.90 din Constituție, cât și *referendumuri obligatorii*, acestea din urmă având loc în două situații reglementate de actul fundamental - *pentru demiterea din funcție a Președintelui României*, pe de o parte, (art.95 alin.3 din Constituție) și, pe de altă parte, *pentru aprobarea legii de revizuire a Constituției de către popor* (art.151 alin.3 din Constituție). Analiza detaliată într-un alt studiu a reglementărilor legale referitoare la referendum, în concordanță cu practica elaborată de Curtea Constituțională în această materie relevă mai multe aspecte. În primul rând, constatăm modificarea, în repetate rânduri, a legislației electorale, ceea ce nu poate asigura o stabilitate juridică în acest domeniu. În al doilea rând, intervenția repetată a Guvernului în acest domeniu, prin ordonanțe de urgență, este neconstituțională. În al treilea rând, Curtea Constituțională nu a apărut litera și spiritul legii fundamentale, nefiind un veritabil „*garant al supremației Constituției*”, misiune care-i este conferită de actul fundamental. În acest sens, ea a pronunțat adesea decizii arbitrare, conform intereselor politice [3].

Cu privire la punerea în practică a dispozițiilor art.90 din Constituție privind organizarea unui referendum consultativ, pe 25 noiembrie 2007, Președintele, după consultarea Parlamentului, a organizat un referendum național privind introducerea votului uninominal pentru alegerea membrilor Parlamentului României [4]. *Decretul nr.909/2007* a fost supus examinării Curții Constituționale, printr-o contestație referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului național, considerându-se că obiectul referendumului diferă de cel cu privire la care Parlamentul a fost consultat și, de asemenea, decretul nu stabilește o dată, ci un termen la care referendumul va avea loc. Prin examinarea argumentelor invocate, Curtea a constatat că acestea sunt neîntemeiate. Instanța de contencios constituțional a sesizat că în Constituție nu se prevede obligația stabilirii de către Președinte a datei referendumului, ce urmează a fi reglementată prin lege. Astfel, s-a ajuns la concluzia că „formularea din decretul analizat permite stabilirea cu certitudine a datei referendumului, care va fi aceeași cu data desfășurării alegerilor pentru Parlamentul European - stabilită anterior pentru 25 noiembrie 2007” [5]. De asemenea, Curtea Constituțională a invalidat acest referendum, întrucât nu s-a întrunit cvorumul de participare impus de art. 5 alin. 2 din *Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului* modificată [6].

Pe data de 24 septembrie 2009, printr-o declarație de presă [7], Președintele Băsescu, după consultarea Parlamentului, a inițiat procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului național pentru organizarea, în România, a unui parlament unicameral și pentru reducerea numărului de parlamentari la maximum 300 de demnitari [8]. Astfel, pe 22 noiembrie 2009 s-au desfășurat atât alegerile pentru

Președintele României, cât și referendumul național, prin intermediul căruia s-au supus, spre consultare, poporului, două probleme: existența unui parlament unicameral și reducerea numărului de parlamentari până la maximum 300 de persoane.

Desfășurarea concomitentă a alegerilor prezidențiale și a referendumului național a fost posibilă în virtutea jurisprudenței Curții Constituționale [9], potrivit căreia referendumul se poate organiza oricând în timpul anului și nu este condiționat de alegerile parlamentare, prezidențiale, locale sau pentru Parlamentul European, care pot avea loc în același timp.

Referendumul obligatoriu, care are ca obiect demiterea din funcție a Președintelui, a fost organizat de două ori, ca urmare a suspendării din funcție a șefului statului de către Parlament. În acest sens, o primă consultare populară a intervenit pe data de 19 mai 2007. În ceea ce privește desfășurarea referendumului din 29 iulie 2012, s-au aplicat dispozițiile *Legii nr.153/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.41/2012* [10], deși punerea în practică a acestei legi a fost criticată, pe motiv că nu era în vigoare în momentul inițierii referendumului. Curtea a invocat, astfel, faptul că nu poate reține aplicabilitatea pro parte a legii în vigoare la data declanșării procedurii referendumului (*Ordonanța de urgență a Guvernului nr.41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*) și pro parte a legii care a intervenit ulterior [11] (*Legea nr.153/2012*). În același sens, s-a mai precizat că prevederile *Legii nr.3/2000*, așa cum au fost modificate prin *O.U.G. nr.41/2012*, „nu mai puteau fi aplicate de nicio autoritate publică implicată în procedura referendumului aflată în curs de desfășurare [...] ; intervenția imediată a legiuitorului a fost menită să preîntâmpine apariția unor grave probleme legate de stabilirea cadrului legal aplicabil procedurii pendinte a referendumului”. *Problema esențială, în acest caz, a fost aceea că modificarea Legii nr.3/2000 prin O.U.G. nr.41/2012 a intervenit după ce procedura suspendării se declanșase.*

După ce Curtea s-a pronunțat – prin *Hotărârea nr. 3/2012* – asupra contestațiilor referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului din data de 29 iulie 2012, aceasta a statuat și cu privire la respectarea procedurii referitoare la consultarea populară menționată mai sus. Anterior hotărârii din 21 august 2012 - prin care referendumul din iulie 2012 a fost invalidat -, în vederea cunoașterii obiective a modului de desfășurare a referendumului, Curtea a solicitat Guvernului listele electorale permanente, actualizate conform art.17 alin. 2 din *Legea nr.3/2000*, liste în baza cărora s-a desfășurat referendumul din iulie 2012 pentru demiterea din funcție a Președintelui Traian Băsescu. De asemenea, printr-o altă adresă, instanța constituțională a solicitat Institutului Național de Statistică să-i precizeze dacă pot fi comunicate acte oficiale ale recensământului populației din anul 2011 și numărul cetățenilor români cu drept de vot la data de 29 iulie 2012. Curtea s-a mai adresat și Autorității Electorale Permanente, pentru a-i preciza dacă listele electorale permanente au fost actualizate potrivit legii, data actualizării acestora și numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.

Analizând datele comunicate de instituțiile menționate mai sus, Curtea a constatat că răspunsurile acestora conțin date contradictorii [12]. Din informațiile transmise instanței constituționale rezultă „o diferență în minus de 34654 persoane față de numărul persoanelor înscrise pe listele electorale permanente transmis de Biroul Electoral Central”, persoane care trebuie radiate de pe aceste liste. În acest caz, Curtea a precizat că nu este competentă „în procedura actualizării listelor electorale permanente și, prin urmare, nu poate opera modificări în listele electorale”. Ca atare, instanța de jurisdicție constituțională a constatat că diferența de date transmisă nu poate determina îndeplinirea sau neîndeplinirea cvorumului de prezență la vot și, prin urmare, nu poate să conducă la modificarea rezultatului referendumului. În acest fel, Curtea Constituțională a invalidat referendumul cu caracter obligatoriu organizat pe 29 iulie 2012 privind demiterea din funcție a lui Traian Băsescu cu votul a șase din cei nouă judecători ai Curții [13]; s-a constatat, astfel, că la referendum nu au participat cel puțin jumătate plus unul din persoanele înscrise în listele electorale permanente, condiție necesară pentru ca organul de jurisdicție constituțională să pronunțe o soluție pozitivă.

Modul în care s-a organizat și desfășurat referendumul din iulie 2012 a avut consecințe negative atât pe plan intern, cât și pe plan extern. Situațiile conflictuale din domeniul politic, care au determinat suspendarea Președintelui și organizarea consultării populare, au dus la scăderi importante în ceea ce privește economia națională, la crearea unei confuzii accentuate în rândul cetățenilor cu privire la respectarea

drepturilor și libertăților lor fundamentale și, de asemenea, cu privire la caracterul democratic al acțiunilor întreprinse. O asemenea inițiativă s-a concretizat și în emiterea unei ordonanțe de urgență de către Guvern, prin care s-a urmărit înlăturarea atribuției Curții de a se pronunța asupra constituționalității hotărârilor plenului Camerei Deputaților, plenului Senatului și plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului [14].

3. Raporturile dintre Președinte și Parlament în cazul adoptării unor poziții divergente

Pozițiile divergente dintre șeful statului și Parlament, determinate și de o serie de evenimente petrecute pe scena politică românească, au condus la apariția unor conflicte juridice de natură constituțională între cele două autorități, conflicte care au fost soluționate de către instanța de contencios constituțional.

În acest sens, Curtea Constituțională a fost sesizată, mai întâi, cu două cereri de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlament, formulate de președinții celor două Camere. Astfel, președintele Camerei Deputaților a susținut că afirmațiile referitoare la Parlament și la partidele parlamentare făcute de șeful statului într-un interviu acordat ziarului „Adevărul” publicat în nr. 4513 din 6 ianuarie 2005 - depășesc atribuțiile constituționale ale Președintelui României. Șeful de stat a solicitat, în acel interviu, o anchetă parlamentară asupra modului în care s-au desfășurat alegerile generale din noiembrie 2004, declanșarea procedurii parlamentare pentru schimbarea celor doi președinți ai Camerelor și necesitatea alegerilor parlamentare anticipate. De asemenea, președintele Senatului, care a sesizat Curtea cu o cerere având același obiect, a solicitat Curții Constituționale să pronunțe o „decizie prin care să se rețină atenția Președintelui României asupra comportamentului său neconstituțional, obligându-l să-și ceară scuze publice președinților celor două Camere și tuturor structurilor parlamentare, care au fost vizate prin comportamentul său neconstituțional”. Șeful de stat a susținut că afirmațiile imputate sunt simple declarații cu caracter exclusiv politic. Președintelui României îi este garantată, în mod expres, libertatea de exprimare politică, el neputând fi tras la răspundere juridică „pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului”. De asemenea, s-a invocat și Decizia Curții nr.339 din 17 septembrie 2004, prin care s-a statuat că *obligația constituțională de nepartizanat politic a Președintelui României nu este absolută*. Curtea Constituțională a constatat că declarațiile Președintelui României au caracterul unor opinii politice, care nu au dat naștere unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice. Totuși, Curtea a atras atenția că „declarațiile publice ale reprezentanților diferitelor autorități publice, în raport cu contextul în care sunt făcute și cu conținutul lor concret, pot crea stări de confuzie, de incertitudine ori tensiuni, care ulterior ar putea degenera în conflicte între autorități publice, chiar de natură juridică” [15].

4. Raporturile dintre Președinte și Parlament în procedura privind solicitarea urmăririi penale a membrilor Guvernului

În *procedura privind solicitarea urmăririi penale a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercitarea funcției lor* (art. 109 alin. 2 din Constituție), procedura demarată de Președintele României, Camera Deputaților sau Senat, există o conlucrare între șeful statului și legislativ. După cum remarcăm din cele expuse mai jos, și în acest domeniu au existat disensiuni între cele două autorități publice. Astfel, instanța de contencios constituțional a fost sesizată pentru a se pronunța cu privire la cererile formulate de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului privind *existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, Ministerul Justiției și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și Parlamentul României, pe de altă parte*. Autorii solicitării consideră că acest conflict a fost declanșat de Președintele României, care a cerut, la solicitarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, urmărirea penală a unor actuali și foști miniștri, care în prezent au și calitatea de parlamentari, precum și de refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a înainta celor două Camere ale Parlamentului dosarele cauzelor ce fundamentează cererile Președintelui

României de începere a urmăririi penale pentru persoanele nominalizate (Adrian Năstase, Miron Mîtreă, Paul Păcuraru și Codruț Sereș).

În urma examinării cauzei, Curtea Constituțională a statuat că „nu există un conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, pe de o parte, și cele două Camere ale Parlamentului, pe de altă parte, întrucât prin cererile privind declanșarea urmăririi penale față de foști și actuali membri ai Guvernului, la sesizarea Ministerului Public, Președintele României și-a exercitat atribuția prevăzută de art. 109 alin. (2) din Constituție” [16].

Curtea a apreciat, însă, că există un conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și cele două Camere ale Parlamentului, pe de altă parte, conflict ce rezultă din modul diferit în care aceste autorități publice interpretează și aplică dispozițiile art. 109 alin. (2) teza întâi din Constituție în legătură cu cererile privind urmărirea penală a membrilor și foștilor membri ai Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor și care, la data cererilor, au și calitatea de deputat sau de senator. În acest sens, Curtea a statuat că „Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - va sesiza Președintele României pentru a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului și a foștilor membri ai Guvernului care, la data sesizării, nu au și calitatea de deputat sau de senator”. Pronunțarea deciziei comentate anterior a fost precedată de faptul că la data de 16 ianuarie 2008, Președintele României a transmis ministrului interimar al justiției, Teodor Viorel Meleşcanu, cererile de începere a urmăririi penale a patru membri sau foști membri ai Guvernului, care au și calitatea de parlamentari.

Într-o altă cauză, în *Decizia nr.665/2007*, Curtea a constatat că prevederile art. 23 alin. 2 și 3 din *Legea 115/1999* [17] sunt neconstituționale și că prin aceste reglementări sunt încălcate prevederile art.15 alin.2 (retroactivitatea legii penale mai favorabile), art.16 alin.1 (egalitatea în fața legii), art.21 alin.3 din Constituție (dreptul părților la un proces echitabil). În argumentarea acestei soluții, Curtea a statuat că „pretinsele infracțiuni reținute în sarcina autorului excepției au fost săvârșite sub imperiul reglementării anterioare, care institua o procedură derogatorie de la dreptul comun în materie, aceeași pentru membrii Guvernului în exercițiu, cât și pentru cei care nu mai sunt în această funcție. Dată fiind finalitatea unei asemenea proceduri, de protecție a mandatului exercitat de membrii Guvernului și, prin aceasta, de ocrotire a interesului public, ea poate și trebuie calificată ca o reglementare mai favorabilă, în accepțiunea art.15 alin.2 din Constituție, în raport cu reglementarea de drept comun”. Această măsură de ocrotire a interesului public subzistă și după încetarea mandatului membrilor Guvernului, potrivit unei decizii anterioare a Curții, astfel încât aceasta a conchis că „exceptarea foștilor membri ai Guvernului [...] de la procedura specială, derogatorie, prevăzută pentru membrii Guvernului, potrivit unui criteriu aleatoriu, stabilit în funcție de momentul declanșării procedurii în timpul mandatului sau după încetarea acestuia, constituie o încălcare a principiului egalității de tratament consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție”. S-a mai apreciat că, prin prevederile art.23 din *Legea nr.115/1999*, a fost încălcat și art.21 privind dreptul la un proces echitabil, deoarece aplicarea normelor de drept comun în cazul foștilor membri ai Guvernului „antrenează, în ceea ce-i privește, lipsirea de garanțiile legale ale protecției mandatului exercitat într-o atare calitate, protecție care subzistă și după încetarea respectivului mandat” [18].

5. Raporturile dintre Președinte și Parlament în procedura de numire a membrilor Guvernului

Curtea Constituțională a mai fost sesizată cu o cerere formulată de Președintele Senatului, în care se solicita Curții să oblige Guvernul „la remedierea situației create de încălcarea art. 85 alin. 3 din Constituție, prin anularea de către acesta a actelor nelegal emise” și, de asemenea, să oblige primul-ministru al României ca, în aplicarea dispozițiilor art. 85 alin. 3 din Constituție, să solicite Parlamentului României „aprobarea numirii unor membri ai Guvernului”. În speță, șeful de stat, prin *Decretul nr.1360/2009*, a luat act de demisia unor miniștri - membri ai Partidului Social Democrat – și a emis decrete pentru desemnarea unor membri ai Guvernului ca miniștri interimari – membri ai Partidului Democrat Liberal - pentru preluarea portofoliilor de ministru devenite vacante. Curtea constată că prin decretul emis de Președintele României în acest caz nu au fost numiți miniștri titulari pe funcțiile rămase vacante, ci au fost desemnați miniștri din cadrul aceluiași

cabinet, pentru a se asigura interimatul funcției până la numirea noilor miniștri, în cadrul termenului de 45 de zile, prevăzut de art.107 alin.4 din Constituție. În această situație se aplică art.107 alin.4, care vizează interimatul și nu art.85 alin.3 din Constituție, care se aplică în situația „remanierii guvernamentale”. În decizia sa, Curtea Constituțională constată că nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Președintele României [19].

Într-o altă cerere adresată de președintele Senatului Curții Constituționale, pentru a soluționa conflictul juridic de natură constituțională dintre Parlament și Președintele României, s-a motivat încălcarea dreptului constituțional al Parlamentului României de a aproba numirea unor membri ai Guvernului, drept ce îi revine în exercitarea atribuției reglementată de art.85 alin. 1 coroborat cu art.85 alin.3 din Constituție. Situația de fapt determinată de adresarea unei asemenea cereri a fost următoarea. Prin Decretul nr.1357/2009, Președintele României a dispus, la propunerea primului-ministru, revocarea din funcție a domnului Dan Nica, viceprim-ministru, ministru al administrației și internelor, din partea Partidului Social Democrat. La aceeași dată, Președintele României a emis Decretul nr.1358/2009, prin care a dispus desemnarea domnului Vasile Blaga, ministrul dezvoltării regionale și locuinței, să îndeplinească interimar funcția de viceprim-ministru, ministru al administrației și internelor. Președintele Senatului consideră că desemnarea de către Președintele României, la propunerea primului-ministru, al unui membru al Partidului democrat Liberal pentru preluarea portofoliilor de viceprim-ministru și de ministru al administrației și internelor (deținute anterior de un membru al Partidului Social Democrat) a condus la schimbarea structurii sau compoziției politice a Guvernului, astfel cum a fost aceasta validată de Parlament, în data de 22 decembrie 2008. S-a susținut, astfel, că „Președintele își arogă puterea de a schimba compoziția politică a Guvernului, deși această putere aparține, conform art.85 alin.3 din Constituție, exclusiv Parlamentului României”. De asemenea, s-a mai precizat că, prin decretul de numire a domnului Blaga, s-au încălcat și prevederile art.107 alin.4 din Constituție, care este interpretat în sensul că Președintele României nu are posibilitatea de a desemna un ministru interimar, în ipoteza încetării, prin revocare, a funcției ministrului anterior.

În decizia sa [20], Curtea a reținut că dispozițiile art.85 alin.3 din Constituție nu sunt aplicabile în cazul desemnării miniștrilor interimari, ci numai în cazul numirii de noi membri ai Guvernului. Prin desemnarea unuia sau unor miniștri interimari nu are loc o remanieră guvernamentală, de esența acesteia fiind înlocuirea unor membri ai Guvernului cu persoane care nu se află pe lista aprobată de Parlament la numirea Guvernului.

De asemenea, Curtea a constatat că art.107 alin.3 din Constituție reglementează interimatul funcției de prim-ministru, iar art.107 alin.4 prevede că regulile instituite de alin.3 cu privire la primul-ministru se aplică „în mod corespunzător” și miniștrilor. Prin urmare, dispozițiile art.107 alin.3 din Constituție trebuie adaptate, având în vedere situația miniștrilor care pot fi revocați de Președintele României, spre deosebire de primul-ministru, în privința căruia art.107 alin.2 din Constituție prevede, în mod expres, că nu poate fi revocat. În concluzie, Curtea constată că nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României și Președintele României în legătură cu emiterea de către Președintele României a decretului de desemnare a unui ministru interimar menționat în sesizare.

O altă situație conflictuală a fost creată în 2008, când Președintele României a adresat o scrisoare președinților celor două Camere ale Parlamentului [21], solicitând o sesiune extraordinară a Parlamentului în prima decadă a lunii iulie 2008, pentru dezbateră cererilor de urmărire penală a foștilor miniștri, actualmente membri ai Parlamentului, cereri solicitate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și de DIICOT, precum și pentru a dezbate și a adopta legea cu privire la organizarea și funcționarea Curții de Conturi, ținând cont de faptul că, începând cu 1 iunie 2008, funcționarea sa nu a mai avut un temei legal. Cu privire la această solicitare, birourile permanente ale celor două Camere, în ședința din 2 iulie 2008, au respins cererea Președintelui, fără nicio motivație, hotărând să nu convoace o sesiune extraordinară.

6. Raporturile dintre Președinte și Parlament reflectate în mesajele transmise

Colaborarea dintre șeful statului și puterea legiuitoare s-a reflectat și în mesajele trimise de Președinte Parlamentului „cu privire la principalele probleme politice ale națiunii”.

Dispozițiile referitoare la primirea și dezbateră mesajului șefului statului de către organul legislativ au făcut obiectul unor controverse, soluționate de către Curtea Constituțională [22]. În același sens, în conformitate cu *Decizia Curții Constituționale nr. 87/1994* [23], s-a apreciat că „*mesajul este un act exclusiv și unilateral al Președintelui*, acesta neproducând efectele juridice ale unui decret”. S-a ajuns la această interpretare, pornindu-se de la dispoziția art.100 din Constituție, potrivit căreia unele decrete ale Președintelui României se contrasemnează de către primul-ministru. S-a determinat, astfel, regimul juridic al mesajului.

În decizia enunțată anterior s-a afirmat că există obligația Camerelor reunite în ședință comună de a primi mesajul, dar „nicio dispoziție constituțională nu prevede obligația supunerii acestui mesaj spre dezbateră Parlamentului”. În continuarea justificării acestui punct de vedere, Curtea Constituțională a constatat, în mod obiectiv, că „Președintele, ca principiu, nu poate fi participant la o dezbateră parlamentară, deoarece ar însemna să-și angajeze răspunderea politică, ceea ce este contrar poziției sale constituționale”. Această regulă se aplică numai în cazul mesajelor prevăzute de art. 88 din actul fundamental, deoarece, în situația reglementată de art. 92 alin. 3 din Constituție, șeful statului este prezent la dezbateră parlamentară. Așa cum s-a remarcat în doctrină, nimic nu poate împiedica Parlamentul ca să dezbată o problemă prevăzută în mesajul primit și chiar să adopte o măsură pe baza acestei dezbateri [24].

În urma pronunțării deciziei comentate mai sus, Parlamentul s-a conformat poziției exprimate de Curtea Constituțională și a modificat Hotărârea privind *Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului* [25]. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții, „la solicitarea Președintelui României, primirea mesajului adresat Parlamentului se înscrie cu prioritate pe ordinea de zi sau, după caz, la data solicitată. După primirea mesajului, Parlamentul poate hotărî dezbateră acestuia” [26].

7. Raporturile dintre Președinte și Parlament în procesul suspendării din funcție

În **România**, în cadrul controlului reciproc dintre autoritățile publice, Parlamentul poate dispune suspendarea din funcție a Președintelui, prerogativă care a fost aplicată de două ori de la adoptarea Constituției din 1991, cu modificările survenite în 2003.

În urma sesizării de către Parlament a organului de jurisdicție constituțională, aceasta din urmă a pronunțat avize consultative privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui [27]. De fiecare dată, Curtea Constituțională s-a exprimat negativ cu privire la oportunitatea unei astfel de măsuri întreprinse de Parlament, precizând că Președintele României nu a săvârșit fapte grave, prin care să încalce prevederile Constituției. Suspendarea din funcție a determinat organizarea unui referendum pentru demiterea din funcție a Președintelui, despre care am discutat, în detaliu, anterior.

Concluzii

În **România**, începând cu primul mandat al Președintelui Băsescu, raporturile dintre șeful statului și Parlament au devenit treptat tensionate și s-au deteriorat, în urma unor poziții contrare, manifestate de cele două autorități publice în procesul guvernării.

Lucrarea pune în evidență unele proceduri constituționale de cooperare între Președinte și organul legiuitor, proceduri în care au existat vădite disensiuni. În acest sens, anumite evenimente petrecute pe scena politică românească au condus la apariția unor conflicte juridice de natură constituțională între cele două organe de stat, conflicte care au fost soluționate de către Curtea Constituțională.

Pozițiile divergente ale parlamentului și șefului de stat cu privire la unele aspecte din practică referitoare la colaborarea lor au creat un climat de tensiune politică, ce a avut consecințe negative asupra exercitării unei guvernări democratice.

Mai mult decât atât, prin deciziile sale, instanța de contencios constituțional a manifestat, adesea, o atitudine rezervată, chiar arbitrară, cu privire la modul de acțiune al șefului de stat în raporturile sale cu legislativul. Acest fapt a determinat apariția unor derapaje ale președintelui în exercitarea prerogativelor sale.

Referințe

- [1] *Decizia Curții Constituționale nr. 991/2008 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi*, republicată în M. Of., Partea I, nr. 682 din 6 octombrie 2008.
- [2] *Decizia Curții Constituționale nr.355 din 4 aprilie 2007 referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 318 din 11 mai 2007.
- [3] Crina Mihaela Verga, *Aspects théoriques et pratiques concernant le référendum en Roumanie*, în Tănăsescu Elena-Simina, Vrabie Genoveva (coord.), *Constitution, démocratie et élections*, Institutul European, Iași, 2015, p.167-168.
- [4] *Decretul nr. 909 din 23 octombrie 2007 pentru organizarea unui referendum național privind introducerea votului uninominal pentru alegerea membrilor Parlamentului României*, publicat în M. Of., Partea I, nr. 719 din 24 octombrie 2007.
- [5] *Hotărârea Curții Constituționale nr. 7 din 7 noiembrie 2007 asupra contestației referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului național privind introducerea votului uninominal pentru alegerea membrilor Parlamentului României*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 759 din 8 noiembrie 2007.
- [6] *Hotărârea Curții Constituționale nr. 8 din 29 noiembrie 2007 referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 25 noiembrie 2007 privind introducerea votului uninominal pentru alegerea membrilor Parlamentului României și la confirmarea rezultatelor acestuia*, nepublicată.
- [7] *Declarație de presă a Președintelui României, Traian Băsescu (24 septembrie 2009)*, http://www.presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=11432&PRID=ag, accesat la data de 20 februarie 2014.
- [8] *Decretul nr. 1507 din 22 octombrie 2009 pentru organizarea unui referendum național*, publicat în M. Of., Partea I, nr. 714 din 22 octombrie 2009.
- [9] *Decizia nr. 147/2007*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 162 din 7 martie 2007; *Decizia Curții Constituționale nr. 355/2007*, op. cit.
- [10] *Legea nr.153/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*, publicată în M.Of., Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2012 a abrogat o parte din dispozițiile *Ordonanței de urgență a Guvernului nr.41/2012* (articolul I, punctul 1).
- [11] *Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 2 august 2012 asupra contestațiilor referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 546 din 3 august 2012.
- [12] *Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 21 august 2012 referitoare la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 29 iulie 2012 pentru demiterea Președintelui României, domnul Traian Băsescu, și la confirmarea rezultatelor acestuia*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 616 din 27 august 2012 (Conform Hotărârii nr. 6 din 21 august 2012, singurul număr care, potrivit datelor comunicate de Guvern, poate fi luat în considerare la actualizarea listelor electorale permanente este cel de 34.654 persoane, reprezentând: persoane decedate, persoane având statutul de cetățean român cu domiciliul în străinătate, persoane care au pierdut cetățenia română, persoane fără drept de vot, persoane bonave psihic care și-au pierdut drepturile electorale, persoane cu corecții CNP. Aceste persoane „trebuie radiate de către primari și serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor din subordinea consiliilor locale, din listele electorale permanente utilizate la referendumul național din data de 29 iulie 2012”).
- [13] La referendumul din 29 iulie 2012, din totalul de 18.292,464 de persoane înscrise în listele electorale permanente, au participat la vot 8.459.053 de persoane (46,24%), din care 7.403.836 (87,52%) au răspuns „DA” la întrebarea „Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României?”, iar 943.375 (11,15%) au răspuns „NU”.
- [14] Această nouă atribuție a Curții a fost introdusă prin *Legea nr. 177/2010 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală ale României*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 672 din 4 octombrie 2010.

Legea prin care s-a aprobat *Ordonanța de urgență nr. 38/2012 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale* a fost declarată neconstituțională prin *Decizia Curții Constituționale nr. 738 din 19 septembrie 2012*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 690 din 8 octombrie 2012.

- [15] *Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005 asupra cererilor de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlament, formulate de Președintele Camerei Deputaților și de Președintele Senatului*, publicată în M. Of. nr. 144 din 17 februarie 2005.
- [16] *Decizia Curții Constituționale nr. 270/2008 asupra cererilor formulate de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între Președintele României, Ministerul Justiției și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de o parte, și Parlamentul României, pe de altă parte, precum și asupra cererii președintelui Consiliului Superior al Magistraturii privind conflictul juridic de natură constituțională între Ministerul Public și Parlamentul României - Camera Deputaților*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008.
- [17] *Legea privind responsabilitatea ministerială nr. 115/1999, cu modificările și completările ulterioare*, art. 9, republicată în M. Of., Partea I, nr. 200 din 23 martie 2007, art. 23 alin. 2 și 3 („urmărirea penală și judecarea foștilor membri ai Guvernului pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor, astfel cum acestea sunt prevăzute de art. 7-11, se efectuează potrivit normelor de procedură penală de drept comun (2). Prevederile de ordin procedural ale prezentei legi nu se aplică foștilor membri ai Guvernului în nicio situație” (3)).
- [18] *Decizia Curții Constituționale nr. 665 din 5 iulie 2007 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și (3) din Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, republicată*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 547 din 10 august 2007.
- [19] *Decizia Curții Constituționale nr. 1559 din 18 noiembrie 2009 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlament, formulată de Președintele Senatului*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 823 din 30 noiembrie 2009.
- [20] *Decizia nr. 1560 din 18 noiembrie 2009 asupra cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Președintele României și Parlament, formulată de Președintele Senatului*, publicată în M. Of. nr. 824 din 30 noiembrie 2009.
- [21] Scrisoarea a fost adresată pe data de 26 iunie 2008.
- [22] *Decizia Curții Constituționale nr. 46/1994*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 131 din 27 mai 1994; *Decizia Curții Constituționale nr. 87/1994*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 29 din 14 octombrie 1994.
- [23] *Decizia nr. 87/1994*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 292 din 14 octombrie 1994.
- [24] Apostol, Tofan, Dana, „Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice”, Ed. All Beck, București, 1999, p. 285-287.
- [25] *Hotărârea nr. 13/1995 privind modificarea și completarea articolului 7 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 136 din 5 iulie 1995.
- [26] *Hotărârea nr. 4 din 3 martie 1992 privind Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului*, publicată în M. Of., Partea I, nr. 34 din 4 martie 1992, cu modificările și completările ulterioare.
- [27] *Avizul consultativ nr. 1 din 5 iulie 1994 privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României*, publicat în M. Of. nr.166 din 16 iulie 1994; *Avizul consultativ nr.1 din 5 aprilie 2007 privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, d-l Traian Băsescu*, publicat în M. Of., Partea I, nr. 258 din 18 aprilie 2007; *Avizul consultativ nr.1 din 6 iulie 2012 privind propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României, d-l Traian Băsescu*, publicat în M. Of. nr. 456 din 6 iulie 2012.